

فرهنگ اصطلاحات و مجموعه واژگان فنی در حفاظت کاغذ و صحافی کتاب

مهدی قربانی*

دانشجوی کارشناسی ارشد مرمت اشیاء فرهنگی - تاریخی، دانشگاه هنر تهران

(مکاتبات: ghorbanymahdi@gmail.com:email)

چکیده

این مقاله در راستای تکمیل مباحث مربوط به مقاله‌ای تحت عنوان «فرهنگ اصطلاحات حفاظت کتاب و کتابخانه» تدوین شده است؛ همچنین نویسنده به منظور انسجام مقاله‌ی مذکور، از ترجمه غیر مستقیم و تکمیل کننده مطالب کتاب «Glossary on Paper Conservation» بهره گرفته است. در محتوای کتاب فوق، مؤلف اصطلاحاتی کاملاً تخصصی و حرفه‌ای در زمینه حفاظت و صحافی کتاب را در قالب تعریف واژگان، از زبان انگلیسی به سه زبان آلمانی، چینی و کره‌ای طرح نموده است. در این مقاله سعی شده است که با نگرشی جامع از سایر منابع مرتبط و معتبر، در جریان تفهیم و تکمیل مفاهیم و مطالب آن، در قالب یک راهنما برای حفاظت‌گران کاغذ و کتاب نیز گامی هرچه مؤثرتر برداشته شود. در این فرهنگ لغات کوچک، بیش از ۲۰۰ اصطلاح فنی و تخصصی در رابطه با حفاظت و مرمت کاغذ و کتاب، از سه نقطه نظر ساختار تشکیل دهنده کتاب و صحافی، مواد و ابزار در صحافی کتاب و تکنیک‌های صحافی و حفاظت کتاب، مورد نظر قرار می‌گیرد. کلمات و اصطلاحات در این فرهنگ به صورت سلسله مفاهیم طبقه‌بندی شده نیز تدوین گردیده است. واژگان کلیدی: فرهنگ اصطلاحات، صحافی، کتاب، کاغذ، حفاظت.

Glossary and terminology on paper conservation and book binding

Ghorbani, M

M.A. student of the conservation of cultural-historical objects, Tehran university of Art

Abstract:

This research seeks to complete the subjects related to an article under the heading “Glossary of Book and library Conservation Terms” Beside the point in order to complete and coherence of his article, the writer has indirectly exploited from the book “Glossary on paper conservation”. In this book, the writer has cited some specialized terms in the course of paper conservation and bookbinding, from English language to three German, Chinese and Korean languages. In present article we have endeavored to acquaint and complete the book mentioned above effectively through a wide view of other related sources. Over 200 specialized and technical terms in conservation of paper are given by three points of view: Book Structure and bookbinding, Materials and tools of Book binding and binding techniques and Book Conservation. All terms in this glossary are edited as classified series of concepts.

Key words: Glossary of terms, Bookbinding, Book, Paper, Conservation.

۱ - ساختار تشکیل دهنده کتاب و صحافی / Book Structure and bookbinding

در این بخش به صورت جامع و خلاصه شده، به معرفی اصطلاحات تخصصی و حرفه‌ای مرتبط با اجزاء تشکیل دهنده کتب پرداخته خواهد شد:

Spine / Back

عطف، بخشی که تمام اوراق از یک طرف به هم می‌رسند و همچنین فضای اتصال بین دو مقوای جلد کتاب.

Inner joint

لولای داخلی، بخش بازشونده بین بدنه اوراق و مقوای جلد از جهت داخلی در هر دو طرف یک کتاب.

Left / Right-board

مقوای جلد (لتهای) راست و چپ / ابتدایی و انتهایی / آغازین و پایانی در جلد کتاب.

Front-cover/ Upper cover or board

اشاره به بخش جلد (لته) جلو / روی کتاب.

Back-cover / Lower cover or board

اشاره به بخش جلد (لته) عقب / پشت کتاب.

Fly-leaf

برگ یا ورق رها شده / آزاد / بدون اتصال به جلد و همچنین مجاور با بدنه اوراق در کاغذهای بدرقه کتاب.

Paste-down

برگ یا ورق چسبیده / متصل و همچنین مجاور با مقوای جلد در کاغذهای بدرقه کتاب.

Cover

جلد / پوشش کتاب / هر دو مقوا و روکش جلد را با هم گویند.

Tail / Top-edge

تمام محیط از بخش پایین و لبه‌های اوراق یک کتاب را گویند.

Head / Bottom-edge

تمام محیط از بخش بالا و لبه‌های اوراق یک کتاب را گویند.

Corner

حواشی دو لبه از جلد یک کتاب.

Head-band / End-band

شیرازه بخش بالا / سر متصل (دوخته یا چسبانده) به عطف بدنه اوراق یک کتاب.

Fore-edge

مجموعه محیط لبه‌های جلو در بدنه اوراق از یک کتاب.

Turn-in

لبه‌های برگردانده شده / تاشده از روکش جلد بر روی مقوای جلد کتاب.

Coverenvelope / Over-cover / Facing

اشاره به لفاف / روکش / پوشش محافظ روی مقوای جلد کتاب.

Furniture (metal)

اشاره به هرگونه از قطعات الحاقی (برای مثال فلزی) مرتبط با اجزاء جلد کتاب در صحافی.

Covering

جلد سازی / جلد کردن شامل کلیه مراحل آماده سازی جلد برای کتاب.

Panel

به هر کدام از دو طرف جلد / لت‌ها گفته می‌شود.

Peg

بخش برجسته و درگیرکننده سگک / قلاب / بند تعبیه شده روی جلد کتاب.

Gathering / Section / Quire

دسته کردن / یکدست کردن تمامی جزوه‌ها / میلچه‌ها در بدنه اوراق کتاب.

French groove

نوعی شیارگذاری / بندگذاری به عنوان لولای بیرونی روی جلد کتاب به سبک صحافی فرانسوی.

smooth spine

نوعی عطف جلد از کتاب که به صورت مسطح و صاف است.

Full binding

نوعی صحافی در جلد کتاب که روکش جلد کاملاً از یک جنس (چرم، پارچه یا غیره) باشد.

Half binding

نوعی صحافی در جلد کتاب که گوشه‌ها و عطف روکش جلد از یک جنس و مابقی از جنس دیگر باشد.

Quarter binding

نوعی جلد که روکش عطف جلد از یک جنس و مابقی از جنس دیگر باشد.

Fitting

اشاره به تمامی با هر یک از اتصالات مربوط به ساختار تشکیل دهنده یک کتاب.

Raised sewing support / Raised Band

نوارهای تقویت کننده‌ی دوخت اوراق و برجسته شده روی عطف جلد کتاب.

Head-cap / Cap

بخش یا لبه بالای عطف کتاب.

Stuck-on headband

اشاره به الصاق / اتصال بخش شیرازه بر روی بدنه اوراق کتاب.

Catch plate / Clasp / Strap

اشاره به سگک / بند / قلاب (گاهاً فلزی) روی جلد برای بسته ماندن / محافظت از کتاب.

Paring

به عمل تراشیدن / لیویس کردن / نازک کردن لبه‌های چرم / مقوا در صحافی کتاب.

French knife

نوعی چاقوی مخصوص برای نازک کردن لبه‌ها چرم / مقوا در صحافی کتاب.

Tooling / Tooled on cover

ابزارکاری جلد / فرآیند تجهیز جلد کتاب در قالب تزئینات هنری-الحاقی در صحافی.

Ploughing

اشاره دارد به تکنیک تزئین و خط انداختن روی جلد کتاب به روش شیاردار کردن با ابزار / ابزارکاری.

Collating

به عمل نظارت / تطبیق دادن / مرتب کردن اوراق به ترتیب خاص / چینش اوراق در مکان اصلی خود.

Sewing frame / Sewing press

دستگاه دوخت (دستی) / چهارچوب مخصوص دوختن اوراق با نخ و نوارها در صحافی کتاب.

Marbling

نوعی آراستن / تزئین با رنگ و آب (ابر و باد) برای اوراق بدرقه در صحافی کتاب.

Round-edge / Flat-edge

لبه جلوی تخت یا گرد در بدنه اوراق کتاب.

Offenbach / Berlin knife

ابزاری برنده / چاقوی مخصوص نازک کاری لبه‌های چرم / مقوا در صحافی کتاب.

Boss

به زوائد برجسته‌کاری شده روی جلد کتاب اشاره دارد (معمولاً نوعی تزئین محسوب می‌شوند).

Blind-tooled

خطوط شیاردار تزئینی و ابزارکاری ساده به‌صورت خطوط موازی دو یا چندتایی روی جلد کتاب.

End-leaf of waste

کاغذهای بدرقه / ابتدا و انتهای کتاب از نوع اوراق دور ریز / باطله.

Tawed skin

پوست دباغی شده، برای ساخت جلد‌های مرغوب در صحافی کتاب.

Gimlet

درفش / مته، ابزاری برای سوراخ کردن جلد و غیره، مورد استفاده معمول در کار صحافی.

Lying press

نوعی قید / پرس قابل حمل / متحرک برای سهولت در اجرای فرآیندهای خاص در صحافی کتاب.

Text block hammer / Beating hammer / Rounding hammer

مشته / چکش کمکی و مخصوص برای فشردن یا کوبیدن روی بدنه اوراق کتاب.

Un-sewn quire

مجموعه ورق دوخت نخورده / مجموعه اوراق دسته شده و آماده برای انجام عمل دوخت در صحافی کتاب.

Draw-knife

چاقوی رسم / نوعی چاقوی مخصوص برای تزئین / زینت دادن بدنه اوراق در صحافی کتاب.

Plane

ابزاری خاص برای شکل دادن / مسطح نمودن / اصلاح مقوا و جلد در صحافی کتاب.

Bow-saw

اره خمیده / ابزاری مخصوص در کار صحافی کتاب.

Rasp

سوهان / ابزاری برای شکل‌دهی مقوا و جلد در صحافی کتاب.

Tying-up boards

ابزارخاص / کمکی برای اتصال بین چرم جلد با نوارهای پشتیبان بدنه اوراق در صحافی کتاب.

Spools of thread

دوک / قرقره‌های نخ برای دوختن جزوه‌ها / میلچه‌های بدنه اوراق در صحافی کتاب.

Roll

غلنگ / نوردهای مخصوص برای ابزارکاری / تزئین (با ورق طلا) روی جلد (چرمی) در صحافی کتاب.

Kettle stitch (link- or chain-stitch)

دوخت زنجیری / حلقه‌ای، نوعی دوخت ساده برای بدنه اوراق در صحافی کتاب.

Single straight sewing (slit band)

دوخت افقی ساده / دوخت چاک دار / نوعی دوخت با نواردوقلودر بدنه اوراق.

Single straight sewing (single band)

دوخت افقی ساده / نوعی دوخت با یک نواریشتیبان برای بدنه اوراق.

Single straight sewing (single cord)

دوخت افقی ساده / نوعی دوخت با یک ریسمان / طناب مدور برای بدنه اوراق.

Packed herring-bond sewing (double band)

نوعی دوخت مورب با نوار / ربان دوقلویی برای بدنه اوراق.

Single herring-bond sewing (double cords)

نوعی دوخت مورب با دو ریسمان / طناب مدور برای بدنه اوراق.

Packed straight sewing (twisted thong)

دوخت افقی فشرده / دوخت با تک نوار / ربان برای بدنه اوراق در صحافی.

Alum-twined skin

پوست دباغی شده با زاج / کاربرد در قالب روکش جلد و نوارهای پشتیبان در عطف بدنه اوراق.

Vegetable fiber cords

ریسمان با فیبر گیاهی / پشتیبان / تقویت کننده عطف بدنه اوراق در مرحله دوخت صحافی.

Braided headband

شیرازه بافته شده / عامل محافظ و یک فن تزئین برای لبه‌های انتها از بدنه اوراق در صحافی کتاب.

Deckle edge

اشاره به کار / پرداخت مکانیکی روی بخش لبه‌های اوراق در کتاب دارد.

Decorated edge / Edge decoration

تزئین لبه‌ها / هرگونه آراستن و تزئین مربوط به لبه‌های اوراق در کتاب.

Decorated paper

کاغذ آراسته شده و تزئینی / به عنوان کاغذهای بدرقه در صحافی کتاب.

Leather thongs

تسمه‌های چرمی / برای چفت و بست دادن اجزاء جلدهای ترکیبی (معمولاً چوبی) در صحافی کتاب.

Fore-edge flap

لبه‌ی طبله‌دار جلد کتاب / زائده‌ی آویخته به لبه‌ی یکی از لتهای جلد در صحافی کتاب.

Wooden pegs

میخ / پین‌های چوبی برای برقراری اتصالات مستحکم اجزاء در صحافی جلدهای ضخیم / زُمخت.

Endband core / Headband support

هسته درونی شیرازه / محتوی داخل شیرازه بافته شده و متصل بر بدنه اوراق.

Spine-side

اشاره به یک سوی / پهلو از عطف کتاب دارد.

Bevelled edge

لبه‌های شیب / اریب شده جلد (مقوا) در صحافی جلد / کتاب.

Lining / Crash / Mull

آستر پوشاننده / لایه حمایت کننده / برای استحکام / تقویت عطف بدنه اوراق در صحافی کتاب.

Slip-case

نوعی جعبه محافظ / نگاهدارنده یک کتاب با ابعاد متناسب که کتاب درون آن تنها عطفش مشاهده می‌شود.

Corner nick

پنج کردن یا حذف گنج‌های روکش / برای سهولت دربرگرداندن یا تازدن کنج‌های روکش روی مقوای جلد.

Spine stiffener

زائده تحکیم‌کننده / تقویت‌کننده از جنس مقوا / کاغذ که عطف بدنه اوراق را حمایت می‌کند.

Doublure

اشاره دارد به دو لایه ورق‌آراسته / تزئین شده در بخش اوراق اتصال بین بدنه اوراق و جلد کتاب.

Lining / Back-lining / Super / Spine liner

آستر محافظ روی عطف بدنه که پس از دوخت اوراق الصاق می‌شود.

Grooved board edge

جا ناخنی / بخش گود شده از حاشیه لت‌های جلد در نزدیکی عطف کتاب.

Head edge

به لبه‌ی بالا در بخش لبه اوراق از بدنه کتاب گفته می‌شود.

Fold / Centre fold

تا کردن اوراق برای انجام مراحل دوخت و صحافی.

Sewing frame

قاب یا چهارچوب مخصوص برای دوخت بدنه اوراق در صحافی کتاب.

Fore-edge flap / Tongue / Envelope flap

لبه زائد جلوی جلد و به عبارتی همان طبله در جلدهای طبله‌دار.

Stamping

ایجاد تزئین فرورفته روی جلد کتب (اساساً چرم) با کلیشه.

Waxing the thread

نخ دوخت را موم زدن به جهت سهولت در فرآیند دوخت و عدم درهم شدن نخ و ایجاد گره مزاحم.

Flat spine

عطف بدنه یا جلد کتاب که حالت تخت به خود گرفته است.

Round back

عطف بدنه یا جلد کتاب که حالت مدور به خود گرفته است.

Tab lining / Tab endband

زبان‌های در جلد که روی شیرازه بدنه اوراق رادر بر می‌گیرد (در سبک صحافی رمانسک).

False band / Fake band

اشاره به برجستگی کاذب روی عطف جلد و ناشی از حجم نوارهای دوخت پشتیبان.

Hollow tube

فضای خالی و آزاد بین عطف جلد و عطف بدنه اوراق کتاب.

Corner guards

نبشی‌هایی که در گوشه‌های جلد کتاب به جهت محافظت و استحکام بیشتر نیز تعبیه می‌شوند.

Crimp

چین‌دار کردن روکش جلد در گوشه‌های لبه کتاب.

Mount

عمل الحاق و سوار کردن اجزاء کتاب در صحافی.

Frayed-out cords / Fanned-out tapes

عمل پهن کردن نوارهای پشتیبیان دوخت روی کاغذ بدرقه در بدنه اوراق.

Plough knife / Plough

ابزاری خاص و منسجم برای برش لبه‌های ناهماهنگ اوراق بدنه کتب به صورت گیره.

Inter-leave

برگه یا ورقه که در یک کتاب کامل صحافی شده در بین اوراق بدنه جاگذاری می‌شود.

Codex / Codices

دسته اوراقی به شکل قدیمی‌تر از کتاب و جدیدتر از پاپيروس‌های پیچیده یا لوله شده.

Manuscript

نسخه خطی یا دست نویس را گویند.

Girdle book

کتاب کوچک و محاط در کیسه، قابل حمل در دست راهبان، روحانیون و اشراف زادگان قرون وسطی.

Wood-block printing

هنر چاپ با چوب حکاکی شده و خلق تصاویر و نقوش روی کاغذ و پارچه در خاور دور.

Movable type printing

چاپ با تکنیک حروف متحرک روی کاغذ.

Hectograph

یک نوع ماشین کپی‌برداری و تکثیر متن روی اوراق کاغذ.

۲- مواد و ابزار صحافی کتاب / Materials and tools of Bookbinding

در این بخش به‌طور عمده نیز به اصطلاحات حرفه‌ای مهم و ضروری در رابطه با ابزار و مواد مورد نیاز در فرآیند صحافی و حفاظت از کتاب پرداخته خواهد شد:

Adhesive / Bookbinding glue

هر نوع چسب مورد استفاده در صحافی کتاب.

Buffer / Buffering agent

عامل یا ماده قلیایی کننده و متقابلاً نیز بافر کننده در مقابل شرایط اسیدی در آتی.

Sprayer

ابزار پاشندگی هر نوع ماده محلول روی کتاب در فرآیند صحافی و به‌خصوص حفاظت از کتاب.

Ox-bile / Ox-gall

نوعی رنگ قهوه‌ای و حلال در الکل با منشأ حیوانی که در تزئین کاغذهای بدرقه کتب کاربرد دارند.

Scalpel

بیستوری، چاقوی کوچک جراحی و مورد استفاده در صحافی، حفاظت کاغذ و کتب و حتی دیگر آثار.

Linen thread

نخ کتان برای دوخت دسته اوراق (میلچه یا جزوه) در صحافی کتاب.

Paring knife

چاقوی مخصوص پرداخت مقوا، چرم و غیره در مراحل صحافی کتاب و بعضاً حفاظت.

Strap fastening

بندهای چفت و بست‌دهنده‌ی اوراق و جلد کتاب.

Board chopper / Cutter / Board cutting machine / Mill-board

دستگاه قطع و برش مقوا و کاغذهای ضخیم.

Sewing supports

نوارهای پشتیبان برای دوخت در بدنه اوراق کتاب.

Drying rack

قفسه‌ی مخصوص خشک کردن کاغذهای خیس.

Leaf casting

تکنیک بازسازی هم سطح کمبودهای میانی اوراق کاغذی به روش ریخته‌گری خمیر کاغذ.

Suction table

میز مکش مورد استفاده در حفاظت آثار.

Bookbinders apron

پیشبند مخصوص کار صحافان کتاب.

Needle (mixed)

سوزن برای دوخت در صحافی کتاب (دارای انواع مختلف).

Sewing thread

نخ دوخت در صحافی کتاب که معمولاً از جنس کتان انتخاب می‌شود.

Binder paste

چسب مخصوص صحافی کتاب.

Cleaning pad / Dry cleaning sponge

یک صفحه‌ی بالشتکی برای تمیز کردن آلودگی سطحی اجزای کتاب.

Bookbinding Shears

قیچی مخصوص در صحافی کتب که خود انواع مختلف دارند.

Sewing hole / Holes

سوراخ‌ها و محل عبور نخ دوخت از بین دسته اوراق (میلچه یا جزوه) در صحافی کتاب.

Gore-tex

یک لایه اسفنجی نگهدارنده رطوبت یا بخارات حلال به صورت ضماد روی اثر در مراحل درمان.

Book cradle

رحل یا گهواره نگهدارنده کتاب.

Wire line / Laid marks

به نقوش خطی به صورت آب نقش در بافت کاغذ که در حالت نور از پشت مشهود هستند.

Hook plate

قلاب یا سگک چفت و بست‌دهنده‌ی دو مقوای جلد به یکدیگر در حالت بسته شده کتاب.

Iron gall ink

جوهر تحریر متن از نوع آهن دار مازویی یا جوهر فلزی- مازویی.

Awl /Pricker / Bodkin

درفش‌های مخصوص با کارایی ویژه در صحافی کتاب.

Indian ink

جوهر هندی که نام قدیمی آن جوهر چینی بوده است و چه بسا امروزه هم به این نام معرفی می‌شود.

Hemp / Hemp cord

نخ کنف و مورد استفاده در فرآیند دوخت‌های متفاوت صحافی کتاب.

Zipper bag

اشاره دارد به کتبی که به صورت زیپ از حواشی بسته می‌شوند.

Sand paper

کاغذ سمباده مخصوص اقدامات تکمیلی در صحافی کتاب.

PEM / Preservation Environment Monitor

نظارت یا کنترل حفاظت محیطی (آرشیو، مخزن و کتابخانه).

Extra finishing

تمامی فرآیندهای تکمیلی و حسن ختام صحافی روی کتب تکمیل شده در قالب تزئین و تحکیم.

Blocking / Blocking press

فرآیند تزئین روی جلد کتاب با قالب‌های حکاکی شده‌ی دارای طرح با دستگاه پرس.

Book pressing

عمل پرس کردن یا تحت فشار قرار دادن کتب و به عبارتی زیر قید یا پرس گذاشتن کتب.

Enclosures

اشاره دارد به یک چهارچوب که کتاب در آن محصور می‌شود.

Semi-automatic sewing

یک نوع ماشین دوخت با کارآیی نیمه اتوماتیک در صحافی کتاب.

Wood-pulp

خمیر چوب برای ساخت کاغذ - کاغذهای ماشینی و با کیفیت پایین.

Wood-free

کاغذهای ساخته شده با خمیر بدون الیاف چوبی.

Crayon

اشاره دارد به نوعی مداد برای علامت زنی خطوط و محیط مورد نظر روی اجزاء کتاب در صحافی.

Gold tooling

ابزار مخصوص آراستن و تزئین با طلا در صحافی کتاب.

Draw-knife

چاقوی دارای دو دسته و مخصوص در صحافی کتاب برای پرداخت و برش لبه‌ها در کتاب.

Screw clamp

گیره، قید یا پرس دارای اهرم پیچان سفت کننده و مورد استفاده در صحافی کتب.

Sewing stitch

بخیه یا کوک با نخ برای دوخت در صحافی کتاب.

Alkaline-reserve paper

ذخیره قلیایی باقی پس از اسیدزدایی کاغذ برای ایمنی در برابر شرایط اسیدی آتی.

Waste paper

کاغذهای باطله و زائد مورد استفاده در ساخت مقوای لایه‌ای و دیگر کاربردها در صحافی کتاب.

Slip / Slip cover

گاهی اشاره دارد به روکش یا پوشش مقوای جلد کتاب.

Block-printed paper

نوعی کاغذ تزئین شده که روی آن به صورت چاپ نقوشی کار شده است.

Paste-paper

نوعی کاغذ یا مقوای جلد تزئین شده با ترکیبی از رنگ و چسب.

Brocade-paper / Elaborate brocade-paper

نوعی کاغذ تزئین شده با نقوش طلا / مشابه آنچه که در تشعیراندازی هنر تذهیب ایرانی اتفاق می افتد.

Mulberry-paper

نوعی دیگر از کاغذ تزئینی با طرح و نقش خاص.

Calf (calfskin) parchment

نوعی پارشمن با پوست گوساله.

Paste-board

مقوای ساخته شده از لایه‌های کاغذ کهنه یا باطله - مقوای لایه‌ای.

Bold grain / Coarse grain

اشاره دارد به کاغذهای درشت بافت.

Cross grain

جهت مخالف با راه ماشین در کاغذ یا به عبارتی جهت عرض و غیر منعطف‌تر کاغذ.

Covering material

اشاره به هر ماده‌ای در قالب اجزاء پوشش دهنده‌ی مقوای جلد در صحافی کتاب.

Stiffener

مقوای پشتیبان در فاصله‌ی بین دو مقوای جلد که عطف بدنه و روکش جلد را همزمان حمایت می‌کند.

Long grain

جهت طولی از کاغذ ماشینی در موازات راه اصلی (راه ماشین) - جهت انتخابی صحیح در صحافی کتاب.

Short grain

جهت عرض کاغذ ماشینی در موازات راه اصلی (راه ماشین) - جهت نادرست در صحافی کتاب.

Grain side / Hair side

جهت موافق با راه کاغذ ماشینی که پس از پارگی، در جهت عمود بر آن پرز الیاف مشاهده می‌شود.

Against grain

مسیر مخالف با راه کاغذ - راه کاغذ در اوراق کتاب بایستی در جهت طولی کتاب قرار گیرد.

Fine grain

مسیر موافق با راه کاغذ ماشینی - این مسیر انعطاف کمتری نسبت به جهت عرضی خود دارد.

Chamois leather

چیر / نوعی چرم بسیار نازک مورد استفاده در صحافی کتاب.

Cowhide

اشاره دارد به چرم نوع گاوی در صحافی کتاب.

Collating

به عمل مرتب کردن و تطبیق دادن اوراق کتاب پیش صحافی اشاره دارد.

Vegetable tannage

چرم دباغی شده گیاهی و مورد استفاده در صحافی کتاب.

Goat-skin / Goat leather / Morocco

چرم بز - نوع مراکشی از چرم‌های مرغوب برای صحافی کتاب.

Deionized water

آب دیونیزه شده یا مقطر.

Polyvinyl acetate adhesive / PVA

چسب پلی‌وینیل استات و مورد استفاده در صحافی مدرن (صنعتی) کتاب.

Methyl cellulose / Tylose / MC

از چسب‌های معمول در صحافی کتاب - همچنین در آهاردهی مجدد کاغذها.

Nutrient

اشاره دارد به هر ماده مغذی برای حیات عوامل بیولوژیکی.

Bone / Skin / Animal glue

چسب‌های با منشأ حیوانی - سریشم حیوانی و مورد استفاده در صحافی سنتی کتاب.

Isinglass / Fish

سریشم ماهی - نوع مرغوب سریشم حیوانی برای صحافی کتاب.

Poultice

ضماد برای مراحل درمان و ترفیع آسیب‌ها به صورت ضمادگذاری.

Starch

نشاسته ماده‌ای که به‌عنوان چسب در اتصالات و برای آهاردهی سنتی و درمان کاغذها کاربرد دارد.

Bees-wax

موم مخصوص برای آهاردار کردن نخ دوخت و سهولت در فرآیند دوختن در صحافی کتاب.

۳ - تکنیک‌های صحافی و حفاظت کتاب / Binding techniques and Book Conservation

در این بخش به طور خلاصه، اصطلاحات تخصصی مربوط به صحافی و حفاظت کتاب توضیح داده می‌شود:

Herring-bone Link Stitch

نوعی روش دوخت با نوارهای دوقولویی که نخ به صورت چپ و راست از آن عبور می‌کند.

Sewing direction

جهت و مسیر دوخت در موازات عطف اوراق در صحافی کتاب.

Kettle-stitch / Anchors / Catch-stitch

گره زدن نخ پس از هر رفت یا برگشت نخ در مسیر طولی عطف بدنه اوراق.

Sewing two sections on / Sewing two in one

از انواع تکنیک‌های دوخت در صحافی کتاب.

All along sewing / Sewing all along / Sewing all on

یک نوع دوخت پُرکار و منعطف در صحافی کتاب.

Sewing stations

سوراخ‌ها یا موقعیت‌های ورود و خروج نخ روی عطف بدنه اوراق در دوخت صحافی کتاب.

Back-in

حالت ورود نخ در هر مرحله به سمت داخل دسته اوراق (میلچه یا جزوه) در مرحله دوخت صحافی کتاب.

Sewing structure

ساختار دوخته شده‌ی عطف اوراق بدنه / تمام اجزای متصل و الحاق شده در مرحله دوخت صحافی کتاب.

Integral sewing

یک نوع دوخت در صحافی کتاب.

Smyth's Sewing Machine

یک نوع ماشین دوخت برای صحافی کتاب.

Overcast sewing

نوعی دوخت در صحافی کتاب.

Stitching pattern

اشاره به هر نوع قالب یا الگوی دوخت مورد استفاده در صحافی کتاب دارد.

Chain stitch / Link stitch

به عمل حلقه زدن یا قلاب انداختن نخ برای الصاق دو دسته ورق در دوخت صحافی کتاب.

Saddle stitch binding

نوعی دوخت ساده که دسته اوراق به صورت همزمان از وسط با یکدیگر کوک زده می‌شوند.

Side stitches

دوختی ساده که اوراق از بخش حاشیه عطف، کوک زده می‌شوند / دوخت بالا و پایین عطف به شیرازه.

Coptic stitch bind

نوعی روش دوخت که بدون نوارهای پشتیبان نخ‌های عبوری در هم زنجیر می‌شوند.

French fold

نوعی روش تازدن اوراق برای اجرایی کردن مراحل بعدی صحافی کتاب.

Coil-bind

نوعی روش برای اتصال دادن اوراق به صورت فنر سیمی به جای دوخت در صحافی کتاب.

Binding rings

نوعی الصاق اوراق با حلقه‌های سیمی به صورت کلاسوری در صحافی.

Binding studs

نوعی روش الصاق اوراق با پانچ یا میخ در صحافی.

Folding techniques

اشاره دارد به هر نوع روش تا زدن اوراق در صحافی کتب که انواع زیادی را شامل می‌شوند.

Pamphlet stitch

اشاره دارد به روش تهیه ساده دوخت با کوک زدن همزمان اوراق برای ساخت یک جزوه.

Board attachment

اشاره به مرحله اتصال مقوا روی روکش جلد در مراحل صحافی کتاب.

Chain attachment

اشاره دارد به اتصال یا قلاب شدن نخ‌ها به صورت زنجیری در مراحل دوخت صحافی کتاب.

Thong / Tie

تسمه یا بندی که کتاب را از جهت باز شده به حالت بسته شده در هم قفل و چفت می‌دهد.

Tacketed joint / Joint tacketing

یک روش اتصال مقوای جلد که با عطف بدنه به صورت مستقیم درگیر شده است.

Slit-braid strap

نوار یا بندهای بافته شده برای مصارف مختلف در صحافی کتاب- نوارهای پشتیبان.

Quire / Signature

یک جزء هشتایی حاصل تا زدن چهار ورق / یک دسته اوراق تا شده برای دوخت زدن در صحافی کتاب.

منابع و مأخذ:

۱. هاینزه. (۱۳۹۰). اصول و روش‌های صحافی صنعتی. ترجمه: درّی باغبادرانی، سیامک و احسان سقایی. تهران: کساکاویش.

محمدلوی عباسی، شیرین. (۱۳۸۵). واژه‌نامه توصیفی صحافی سنتی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

Hong-kong library (goethe-Institute). (2013). Glossary on paper conservation. Hong kong: Century Printing Industrial Limited.

Rosati, Paola. (2002). Bookbinding basics. United States: Sterling Publishing Company.

Dean, John F and Joan M Brink. (1996). 3rd Ed. Glossary of book conservation terms. United States: Cornell University Department of Preservation and Conservation.

Bonadea, Artemis. (1995). Conservation Book Repair: A Training Manual. Alaska: Alaska Library Association.

Cockerell, Douglas. (1910). Bookbinding, and the Care of Books. 2nd Ed (2014). Australia: University of Adelaide.

Szirmai, J.A. (1999). The archaeology of medieval bookbinding. United States : Ashgate Publishing.

<http://www.issuu.com/thepublicstudio/docs/diy-no3-bookbinding>

<http://www.nla.gov.au/chg/useful-resources/library-preservation-glossary>.

<http://www.cool.conservation-us.org/coolaic/sg/bpg/annual/v06/bp0601.html>.

<http://www.bindery.com.au/glossary.html>